

Przedmowa

Tom IX "Krotoszyn i okolice", podobnie jak tomy wydane wcześniej, składa się z trzech części: pierwsza obejmuje 9 artykułów o różnej tematyce i jedno wspomnienie, druga część zawiera 6 biografii ludzi zasłużonych (niekoniecznie dla Ziemi Krotoszyńskiej, ale będących w jakiś sposób z nią związanych), trzecia część to materiały źródłowe oraz przedruki.

Na samym początku prezentujemy wspomnienia Urszuli Mikołajczyk. Autorka przedstawia dramat krotoszyńskich rodzin ewakuowanych pociągiem we wrześniu 1939 r. Wspomnienia te to niezwykle interesująca relacja 17-letniej dziewczyny, która przeżyła w Kole tragiczny nalot niemieckich bombowców na pociąg, ewakuujący z Krotoszyna rodziny straży granicznej, wojskowych, policjantów i kolejarzy.

Tematykę wojenną kontynuują kolejne artykuły zamieszczone bezpośrednio po wspomnieniach Urszuli Mikołajczyk. Piotr Rodak i Zenon Świderski piszą o obozie niemieckim dla dzieci polskich w Kobylinie w latach 1941-1943, natomiast Łukasz Cichy podaje kilka informacji o wydarzeniach w Zdunach i Baszkowie w dniach ich wyzwolenia oraz o pomniku upamiętniającym poległych żołnierzy radzieckich, znajdującym się w baszkowskim parku (artykuł "Bitwa pod Baszkowem").

O ucisku poddanych chłopów domeny rozdrażewskiej przez dzierżawców w XVIII i XIX wieku pisze Edmund Nawrocki. Autor na podstawie materiałów archiwalnych przedstawia pretensje chłopów do dzierżawcy, gdyż - jak twierdzili chłopcy - wszystkie zmiany w wypełnianiu obowiązku wobec dworu są dla nich niesprawiedliwe. O tych krzywdach żalili się księciu z Ratzbony (artykuł "Ucisk poddanych domeny rozdrażewskiej przez dzierżawców w XVIII i XIX w.").

Dr Tomasz Głuchowski pisze o zabytkowych organach znajdujących się w czterech krotoszyńskich kościołach, a mianowicie: Świętych Apostołów Piotra i Pawła, św. Jana Chrzciciela, św. Andrzeja Boboli, Świętych Fabiana i Sebastiana. Omawia je w rozprawie "Organy - instrument królewski w krotoszyńskich kościołach". Autor przedstawia zagadnienie w aspekcie historycznym (ma na celu przybliżenie czytelnikowi kolejnych faz rozwoju i rozbudowy poszczególnych instrumentów) oraz w aspekcie stanu faktycznego (opisuje rozwiązania techniczne zastosowane w organach oraz zawiera krótkie charakterystyki poszczególnych części składowych).

O mundurze żołnierza Armii Wielkopolskiej 1919 r. z ostrowskiego okręgu wojskowego pisze dr Hieronim Kroczyński, m.in. o tym, jak się ono zmieniało; przedstawia powstańca Jana Banasiewicza z Sulmierzyc oraz historię jego munduru. Autor prezen-

tuje zestaw ubioru, także oporządzenia i uzbrojenia, który jest - jak określa autor - "unikatowy w muzealnictwie polskim" (artykuł "Mundur żołnierza Armii Wielkopolskiej 1919 r. z ostrowskiego okręgu wojskowego").

Wiedzę o wydarzeniach z ostatnich lat międzywojnia wzbogaca artykuł Jana Grzywaczewskiego zatytułowany "Obóz Zjednoczenia Narodowego w powiecie krotoszyńskim 1937-1939". Autor informuje czytelnika o Obozie Zjednoczenia Narodowego - politycznej organizacji sanacyjnej prawicy i o niektórych wydarzeniach w powiecie krotoszyńskim tuż przed wybuchem II wojny światowej.

Artykuł Zenona Świdarskiego "Amatorskie przedstawienia teatralne w Kobylinie" pokazuje szeroko rozwinięty ruch teatralny w tym mieście w okresie II Rzeczypospolitej oraz w Polsce Ludowej do lat siedemdziesiątych, organizowany przez stowarzyszenia i organizacje społeczne.

O dawnych nazwach lasów i pól w Sulmierzycach, które funkcjonowały - być może - przez kilka wieków, a obecnie wielu mieszkańcom są nieznane, pisze Stanisław Gierszewicz, zapewne ratując je w ten sposób przed całkowitym wymarciem (artykuł "Dawne nazwy lasów i pól w Sulmierzycach").

Dział pierwszy zamyka artykuł Grzegorza Śniecińskiego pt. "Działalność Towarzystwa Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej w latach 2009-2013", napisany z okazji 20-lecia Towarzystwa. (Działalność Towarzystwa w latach 1993-2009 G. Śniecinski przedstawił w tomie V, 2009).

W części drugiej prezentujemy biografie 6 osób (w kolejności alfabetycznej). Są to: pułkownik Jan Budziszowski (1786-1854), [tekst ten jest uzupełnieniem biografii opublikowanej w tomie VIII], Franciszek Chełkowski (1830-1893), ksiądz Onufry Jaworski (1855-1916), ksiądz Antoni Stanisław Kinowski (1847-1923), Wojciech Kozal (1891-1920) i Leon Piątek (1912-1978). Autorami biografii są: Łukasz Cichy, ks. Alojzy Piszczek, Zenon Świdarski, Andrzej Retig i Stanisław Gierszewicz.

W części trzeciej zamieszczamy 5 materiałów, z których 2 najstarsze to: Wyimki z podróży malowniczej po Wielkiej - Polsce. Krotoszyn. Kobylin. "Przyjacieł Ludu", nr 43 i 44, rok 1838 (opracował Seweryn Grobelny) oraz fragmenty Dziennika Urzędowego Królewskiej Rejencji w Poznaniu za rok 1842 (wyjęte fragmenty dotyczą powiatu krotoszyńskiego, opracował Józef Zdunek).

Kolejnym publikowanym materiałem źródłowym jest konspiracyjne pismo "Akcje" - Biuletyn Kompanii Rycerskiej Armii Krajowej nr 1 z dnia 21 maja 1945 r. Pismo przeciwstawiało się bolszewizacji Polski. Ukazało się prawdopodobnie 8 numerów (opracowała Izabela Śniecińska).

W tym dziale zamieściliśmy też "Protokół z zebrania pracowników firmy Tartak Państwowy i Obróbka Drewna w Krotoszynie" z dnia 3 października 1945 r.; dokument ten informuje o sprawach personalnych kierownictwa zakładu w 1945 r. (opracował Grzegorz Śniecinski).

Ostatnim prezentowanym materiałem jest "Sprawozdanie z działalności krotoszyńskiego Hufca Harcerzy" z dnia 24 marca 1949 r. (opracowała Izabela Śniecińska).